

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра статистики, аналізу господарської діяльності та маркетингу

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

«Аналіз господарської діяльності»

на тему :

***«Аналіз оборотних засобів (на прикладі ТОВ
«Пролісок» м. Лебедин Сумської області)»***

Студентки 4 курсу 1201 групи
Факультету Економіки і менеджменту
Спеціальності Облік і Аудит
Криницька М.О.

Керівник к.е.н., доцент Лишенко М.О.

Національна шкала __5__

Кількість балів: 90 Оцінка: ECTS_A

Члени комісії:

(підпис)

(підпис)

(підпис)

Суми-2015

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1.Склад,структура та джерела формування обігових коштів підприємства.....	5
1.1 Складові частина обігових коштів.....	5
1.2 Структурний розподіл обігових коштів та джерела їх утворення.....	6
2.Аналіз оборотних засобів.....	10
2.1.Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	10
2.2.Аналіз складу і структури обігових коштів.....	18
2.3.Аналіз оборотності обігових коштів.....	26
2.4.Аналіз впливу оборотності обігових коштів.....	31
3.Основні напрямки покращення використання обігових коштів.....	36
Висновки та пропозиції.....	40
Список використаної літератури.....	42
Додатки.....	44

ВСТУП

Аналіз оборотних засобів підприємства є одним з інструментів з'ясування реального фінансово-майнового стану підприємства. Аналіз майнового положення навіть найбільш благополучного підприємства є постійною необхідністю, тому що не можливо вести ефективну господарську діяльність без аналізу ресурсів. Це було важливим завжди, а тим більше - зараз, коли на зміну безгосподарності і безвідповідальності приходить підприємництво, суворі дисципліна й ощадливість. Закони ринкової економіки вимагають відповідного способу мислення і поведінки всіх його учасників. Ринкова економіка зумовлює рух всіх ресурсів, вимагає, щоб кожна вкладена в підприємство гривня давала найвищий прибуток. Щоб забезпечити це, необхідно постійно проводити аналіз оборотних засобів підприємства, проводити обґрунтоване наукове дослідження руху та ефективності використання ресурсів у процесі господарської і торгової діяльності кожного підприємства.

Повільний процес перетворень на рівні організацій (підприємств) у зв'язку з неефективністю системи їхнього керування, низьким рівнем відповідальності керівників за наслідки прийнятих рішень і результати діяльності, а також відсутністю достовірної інформації про їхній економічний стан, майнове положення, що є найважливішою характеристикою фінансово-економічної діяльності в умовах ринку є однією з основних перешкод на шляху до стабільного економічного росту підприємств. Для усунення негативних тенденцій економічного розвитку з метою підвищення стабільності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, необхідно сконцентрувати увагу на забезпеченні стійкого розвитку організації як основного структурного елемента економічної системи України. Щоб забезпечити "виживання" підприємства в умовах ринку, управлінському персоналу необхідно оцінювати стан та ефективність використання оборотних засобів підприємства, можливі і доцільні темпи

його розвитку з позиції фінансового забезпечення, залучати доступні джерела засобів, сприяючи тим самим стійкому положенню і розвитку підприємства.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка оборотних засобів підприємства при виникненні різноманітних форм власності, оскільки жоден власник не повинний зневажати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна знайти тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу активів підприємства.

Метою курсової роботи є розробка конкретних шляхів поліпшення управління оборотними засобами базового підприємства – ТОВ «Пролісок» на основі проведеного аналізу.

Об'єкт дослідження - оборотні активи ТОВ «Пролісок» на підставі балансу підприємства.

Задачами курсової роботи є:

- дослідження теоретичних аспектів оборотних засобів підприємства;
- надання характеристики ТОВ«Пролісок»
- проведення аналізу складу та ефективності використання оборотних засобів ТОВ«Пролісок»;
- розробка шляхів поліпшення управління активами ТОВ«Пролісок».

Курсова робота виконана на основі нормативних джерел - Законів України, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, та інших нормативних актів, теоретичних джерел - підручників, наукових статей з питань аналізу оборотних і необоротних активів підприємства, а також фінансової звітності ТОВ «Пролісок».

Розділ 1. СКЛАД, СТРУКТУРА ТА ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Складові частина обігових коштів

Обігові кошти підприємства - це частина виробничих фондів підприємства, які беруть участь в одному виробничому циклі, змінюючи свою натурально-речову форму, повністю переносять свою вартість на вартість виробленої продукції і відновлюються після кожного виробничого циклу, як у натуральній формі, так і вартісній.

До обліку оборотних фондів включають:

- виробничі запаси;
- незавершене виробництво;
- напівфабрикати власного виготовлення;
- витрати майбутніх періодів.

Виробничі запаси - запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, покупних напівфабрикатів палива і пального, тари, ремонтних деталей і вузлів, малоцінних інструментів, господарського інвентарю та інших предметів, а також аналогічних предметів, що швидко зношуються.

Незавершене виробництво - це предмети праці обробку яких не завершено підприємством. Вони перебувають безпосередньо на робочих місцях або в процесі транспортування від одного робочого місця до іншого.

Напівфабрикати власного виготовлення відносять ті предмети праці, що їх повністю оброблено у даному виробничому підрозділі підприємства, або які потребують дальшої обробки в інших підрозділах.

Витрати майбутніх періодів - це грошові витрати, які зроблено в даний період, але які буде відшкодовано за рахунок собівартості продукції у наступні періоди. До них належать витрати на підготовку виробництва, освоєння випуску нових виробів, раціоналізацію і винахідництво, придбання

науково-технічної та економічної інформації, передплату періодичних видань. обіговий кошти формування нормування[20].

Співвідношення оборотних фондів у розрізі окремих елементів і стадій функціонування (запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів) характеризує їхню виробничо-технологічну структуру.

Структура оборотних фондів формується під впливом низки факторів (тип виробництва, особливості продукції та технології її виготовлення. Умови забезпечення підприємства матеріальними ресурсами тощо) і змінюється в часі повільно, без різких коливань.

1.2 Структурний розподіл обігових коштів та джерела їх утворення

Оборотні засоби поділяються на нормовані і ненормовані. До нормованих належать всі оборотні фонди та готова продукція на складах підприємства. До ненормованих відносяться відвантажена готова продукція та готівкові і безготівкові грошові кошти підприємства.

Структура оборотних засобів характеризується співвідношенням їх окремих елементів у загальному обсязі оборотних засобів, яке виражається у відсотках. Ця структура може бути досить різною в залежності від галузі, до якої належить підприємство, але в цілому по промисловості $\frac{2}{3}$ оборотних засобів - це оборотні фонди, а $\frac{1}{3}$ - фонди обігу[7].

Джерелом формування оборотних засобів підприємства є власні і залучені засоби. До власних належать виділені підприємству при його утворенні кошти (якщо підприємства державні), статутні фонди недержавних підприємств, а також поповнення цих фондів. Поповнення може відбуватись за рахунок прибутку підприємства, а також за рахунок залучення в оборот стійких пасивів (заборгованості по заробітній платі, внесків на соціальне страхування, резервів майбутніх платежів).

Залученими оборотними засобами є кредити банків, якими покривається нестача власних оборотних засобів.

Значна частка в оборотних фондах підприємства належить виробничим запасам (матеріальним ресурсам), тому від ефективності їх використання залежать показники використання оборотних засобів взагалі.

Ефективність використання матеріальних ресурсів характеризується системою показників, основним з них є матеріаломісткість.

Розрізняють абсолютну, питому (відносну) та загальну матеріаломісткість.

Абсолютна матеріаломісткість показує витрати основних видів сировини і матеріалів за абсолютними значеннями на фізичну одиницю виготовленої продукції.

Питома матеріаломісткість - це витрати основних видів сировини і матеріалів на одиницю експлуатаційної характеристики продукції.

Загальна матеріаломісткість відображає вартість всіх матеріальних затрат на одиницю виробу або на одну гривню виготовленої продукції.

Оберненим показником до матеріаломісткості є матеріаловіддача.

Визначення потреби підприємства в сировині та інших видах матеріальних ресурсів здійснюється за певними нормами їхніх витрат. Ці норми розробляються самими підприємствами або на їхнє замовлення галузевими науково-дослідними організаціями[11].

Види цих норм виокремлюються за такими класифікаційними ознаками:

- а) за призначенням - норми витрат сировини, матеріалів, енергії, палива, тощо;
- б) масштабом дії - групові (на однакові види продукції) та індивідуальні;
- в) періодом дії - річні (для поточного планування) й перспективні;
- г) ступенем деталізації об'єктів нормування - для деталі (вузла) й виробу в цілому;

д) ступенем деталізації нормованих ресурсів - специфіковані (на види ресурсів з конкретними параметрами) і зведені (на види ресурсів за звуженою номенклатурою)[11].

Нормування витрат окремих видів матеріальних ресурсів передбачає дотримання певних наукових принципів.

Найважливішими з цих принципів мають бути: прогресивність, технологічна та економічна обґрунтованість, динамічність і забезпечення можливості зниження норм.

Норма витрат того чи іншого виду матеріальних ресурсів це гранично допустима величина витрат на виготовлення продукції за умов конкретного виробництва з урахуванням застосування найпрогресивнішої технології та сировини (матеріалів) найвищого гатунку.

Вона має власну структуру, тобто співвідношення окремих елементів, які у сукупності становлять загальну величину витрати певного виду матеріальних ресурсів на одиницю продукції, що виробляється.

Для більшості матеріалів структура норми витрати включає: корисну (чисту) витрату; технологічні відходи і втрати; інші організаційно-технічні втрати (під час транспортування, зберігання тощо).

Джерела утворення - це фінансові ресурси ,за рахунок яких вони формуються.

1. Власні засоби:

- оборотний капітал (засобу власників підприємства);
- прибуток - основне джерело;
- стійкі пасиви (засобу, прирівняні до власного):
- заборгованість по заробітній платі;
- заборгованість бюджету;
- заборгованість за тару;
- передоплата.

2. Притягнуті засоби:

- позикові (короткострокові кредити банку);

- державний кредит;
- інші (залишки фондів, резервів, невикористовуваних по прямому призначенню)[6].

3. Кошти, прирівняні до власних стійких пасивів.

У закордонних джерелах оборотні кошти трактуються по іншому.

Кожне підприємство, яке створює, формує свої оборотні засоби за рахунок коштів засновників. У процесі виробничої діяльності додаткова потреба в оборотних засобах покривається як правило, за рахунок власних фінансових ресурсів підприємства, основним з яких є прибуток.

Велику роль у джерелах, формуючих оборотні засоби підприємства, відіграють порівняні до власних фінансові кошти, до яких належать стійкі пасиви.

Стійкі пасиви - це оборотні засоби, які юридично не належать підприємству, але постійно використовуються ним у господарському обігу.

До них входять:

1. Мінімальна заборгованість підприємства з резерву майбутніх платежів, що являє собою витрати які належать до витрат виробництва, але як не застосовуються для безпосереднього виготовлення продукції.

2. Стійка перехідна заборгованість постачальникам за акцентованими розрахунковими документами.

3. Мінімальна заборгованість із зарплати та відрахування на соціальне страхування.

4. Залишки амортизаційних відрахувань та запаси матеріалів для капітального ремонту, виконаного господарським способом.

5. Кошти підприємства, що формуються з кредитів банку та авансів замовників.

6. Тимчасово вільні кошти спеціальних фондів та інше.

Раціональне використання власних та позичених коштів дає змогу підприємствам успішно долати тимчасові труднощі й ефективніше використовувати оборотні засоби підприємства[15].

Розділ 2. АНАЛІЗ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.

Головною особливістю сільськогосподарського виробництва є його зв'язок з біологічними процесами, а отже залежить від ґрунтових та природно-кліматичних умов, місця розташування та інших природних факторів. Тому аналіз сільськогосподарської діяльності можна починати з таких питань.

ТОВ «Пролісок» знаходиться в Сумській області, м. Лебедин. За природно-кліматичними умовами територія розташована у Лівобережній - Дніпровській лісостеповій фізико-географічній зоні. Клімат континентальний, Поверхня слабо хвиляста рівнина, що має загальний похил до річки.

Головним завданням ТОВ «Пролісок» є вирощування зернових та технічних культур. Виготовлену продукцію товариство збуває місцевому населенню, на ринках району та області, а також використовує для власних потреб.

Товариство створене з метою об'єднання економічних інтересів, фінансових та інтелектуальних ресурсів його учасників для забезпечення господарської та фінансової діяльності, направленої на отримання прибутку і реалізація його на засадах соціальних і економічних інтересів Учасників і працівників товариства і суспільства, одержання прибутку від здійснення виробничої та комерційної діяльності.

Рівень спеціалізації підприємства найбільш точно визначають по структурі товарної продукції, як правило. Такий аналіз роблять за останні 3-5 років і по видам продукції. Де найбільша питома вага буде визначатися спеціалізація підприємства. Про динаміку та структуру товарної продукції свідчить таблиця 2.1.

Склад та структура товарної продукції господарства

Назва галузі та видів продукції	2012р.		2013р.		2014р.		В середньому за 2014-2012 роки	
	Доход (виручка від реалізації) тис. грн.	питома вага, %	Доход (виручка від реалізації) тис. грн.	питома вага, %	Доход (виручка від реалізації) тис. грн.	питома вага, %	Доход (виручка від реалізації) тис. грн.	питома вага, %
Зернові і зернобобові	3177,8	25,7	-	-	3359,3	23,3	2179,0	20,6
<i>Соняшник</i>	4384,4	35,6	3572,9	42,5	7366,0	51,2	5107,8	48,2
<i>Соя</i>	4780,0	38,7	4835,7	57,5	321,5	2,2	3312,4	31,2
Разом по рослинництву	12342,2	100	8408,6	100	14406,1	100	10599,2	100
Всього по господарству	12342,2	100	8408,6	100	14406,1	100	10599,2	100

Розрахунки показали, що найбільшу питому вагу в структурі по підприємству в середньому за 3 роки, займає соняшник 48,2%. Значно менша частка припадає на сою 31,3% та зернові та зернобобові 20,5%. Виходячи з цього можна стверджувати, що господарство має більший похил на вирощування соняшнику.

Враховуючи те, що питома вага основного виду товарної продукції в загальній структурі виручки від реалізації займає близько 48%, можна констатувати, що підприємство має середній рівень спеціалізації або різко виявлену спеціалізацію.

Дослідженнями встановлено, що виручка від реалізації в цілому по підприємству має тенденцію до збільшення на 2063,9 тис. грн.. Причиною цього стало зростання виручки від реалізації продукції рослинництва на 10599,2 грн.. Це відбулося в основному за рахунок товарної продукції соняшника збільшення на 2981,6 грн. та зменшення сої на 4458,5грн.

Таким чином слід зазначити, що спеціалізація, яка склалася на підприємстві відповідає запланованій та природно кліматичним умовам, при

цьому позитивним моментом є близькість розташування до обласного центру, який є основним споживачем сільськогосподарського підприємства.

Отже спеціалізацію підприємства можна вважати обґрунтованою.

Земля у сільському господарстві є головним засобом виробництва. Покращення використання земельних угідь, підвищення родючості ґрунту - необхідні умови підвищення урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності кормових угідь, розвитку тваринництва.

При аналізі земельного фонду вивчаються показники, які відображають склад і структуру угідь та земель сільськогосподарського використання.

Головною ознакою, яка характеризує різні види сільськогосподарських угідь, є характер їх використання. Класифікація угідь проводиться з врахуванням їх основного призначення.

Визначаємо склад та структуру землекористування с.-г. підприємства (табл. 2.2)

Таблиця 2.2

Склад та структура землекористування

Види угідь	2 012 р.		2 013 р.		2 014 р.			Відхилення (+,-) 2014р. до 2012р.	
	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %	В тому числі взято в оренду, га	Площа, га	Питома вага, пункти відсотк у
Всього с.-г. угідь	1723	100	1730	100	1757	100	1757	+34	100
в т.ч. – рілля	1476	85,7	1487	86,0	1521	86,6	1521	+45	+0,9
Інші угіддя	247	14,3	243	14	236	13,4	236	-11	-0,9

Розрахунки показали, що площа сільськогосподарських угідь у 2014 році порівняно з 2012 роком збільшилось на 34 га. Причиною цього стало повернення паїв до господарства, як наслідок цього спостерігається збільшення площі ріллі на 45 га. при цьому інші сільськогосподарські угіддя скоротились на 11 га.

Ситуація, яка склалася в землекористуванні значно не вплинула на зміну структури земельного фонду, так питома вага ріллі в звітному році в порівнянні з базисним збільшилась на 0,9 п.в. і в 2014 р. склала 86,6% ріллі. Тобто така ситуація свідчить, що земля використовується інтенсивно. В цілому можна зробити висновок, що господарство в достатній мірі забезпечене земельним фондом, щоб ефективно вести господарювання в приватному сільськогосподарському використанні.

Облік особового складу робітників ТОВ «Пролісок» покладено на плановий відділ. Приймання на роботу, переміщення з однієї посади (роботи) на іншу, звільнення з роботи за ініціативою адміністрації або самих працівників оформляють наказом.

Кожному прийнятому на роботу присвоюється табельний номер, про зарахування на роботу, а також робиться відмітка в його трудовій книжці.

Трудові відносини у ТОВ «Пролісок» регулюються Статутом і Правилами внутрішнього розпорядку.

У процесі виробничо-господарської діяльності у сільськогосподарському підприємстві виникають взаємовідносини з іншими працівниками і особами, що працюють у нього за трудовим договором.

Трудовий договір - це угода між працівником і власником. За трудовим договором працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цим договором, а роботодавець зобов'язується виплачувати робітникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбаченні законодавством.

Для підвищення ефективності розвитку галузі зерновиробництва важливе місце належить визначенню потреби в чисельності працівників та

ефективному використанні робочої сили, які наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка середньооблікової чисельності працівників та ефективне використання робочої сили

Показники	2012р.	2013р.	2014р.	2012р. в % до 2014р.	Відхилення (+ -)
1. Середньооблікова чисельність працівників, всього, осіб	15	17	13	86,7	-2
2. Відпрацьовано 1 робітником днів, в середньому по господарству	243	233	215	88,5	-28
3. Вироблено валової продукції в постійних цінах на 1 середньооблікового робітника, всього, тис. грн..	487	588,3	1305,9	268,2	+818,9
4. Фонд оплати праці, тис. грн..	207,1	239,8	235,8	113,9	+28,7
5. Середньорічна заробітна плата 1 робітника, тис. грн..	13,8	14,1	18,1	131,2	+4,3

Аналізуючи дані таблиці 2.3. зазначимо, що середньооблікова чисельність працівників у 2014 році в порівнянні з 2012 роком зменшилася на 2 особи. Валова продукція в постійних цінах на одного робітника збільшилася на 168,2%.

Можна зазначити, що скорочення чисельності працівників у 2014 році пояснюється тим, що на підприємстві працюють переважно люди пенсійного віку, а молодь з села виїжджає, бо не бачить подальшої перспективи. Щодо заохочення, то треба поліпшити умови працівників і можливо залучити до господарства молодь, а саме, проводити акції:

- відправляти вчитися за рахунок підприємства;
- забезпечувати житлом, або допомога в будівництві власного житла;
- допомога молодим сім'ям.

Розвиток галузі зерновиробництва значною мірою залежить від стану матеріально-технічної бази, головною ланкою якої є основні фонди, їх якісний склад і раціональне співвідношення.

Економічне значення основних фондів полягає в тому, що вони є мірилом і основою розвитку продуктивних сил сільського господарства, забезпечуючи відповідний рівень і темпи збільшення виробництва продукції та підвищення продуктивності праці.

Основні фонди підприємства - це засоби праці, які мають вартість, функціонують у виробничому процесі тривалий час, не змінюючи при цьому своїх форм і розмірів, а свою вартість переносять на вартість готової продукції поступово, шляхом амортизації відрахувань.

Тому дамо оцінку забезпеченості фондами та ефективному їх використанні ТОВ «Пролісок» в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Забезпеченість фондами та ефективність їх використання

Показники	2012 рік	2013 рік	2014 рік	Відхил. 2014р. в % до 2012р.
Фондозабезпеченість, тис.грн.	290,6	480,3	597,1	205,5
Фондоозброєність, тис.грн.	333,8	488,7	807,0	241,8
Фондовіддача, грн.	1,5	1,2	1,6	106,7
Фондоємкість, грн.	0,7	0,8	0,6	85,7
Вироблено ВП в постійних цінах на 1 працівника, тис.грн.	487	588,3	1305,9	268,2

Аналізуючи дані таблиці 2.4 необхідно відмітити, що з кожним роком дещо збільшується фондозабезпеченість та фондоозброєність підприємства.

Слід зазначити, фондозабезпеченість та фондоозброєність змінились за рахунок перший - збільшення площ посіву, другий - за рахунок зменшення чисельності працівників. Проте фондовіддача і фондоємність майже не змінюють свої показники. Це свідчить про те, що підприємству слід

знаходити резерви підвищення їх рівня. Це може бути модернізація основних фондів, скорочення простоїв, більш інтенсивне використання техніки.

Ступінь задоволення потреб населення в продуктах харчування і товарах широкого вжитку із сільськогосподарської сировини залежить від кінцевих результатів виробничої діяльності аграрних підприємств. Залежно від економічного змісту і цільового призначення цих результатів розрізняють такі їх види: валова продукція, товарна продукція, кінцева продукція, чиста продукція і прибуток.

Валова продукція - це узагальнюючий показник рівня розвитку сільського господарства і рівня виробництва.

Для визначення загального обсягу валової продукції сільського господарства, порівняння її в динаміці за роками, а також обчислення річної та годинної продуктивності праці, фондівддачі й для інших потреб використовують порівняльні ціни.

Частина валової продукції, вироблена аграрними підприємствами, реалізується за різними каналами: державі, населенню, на ринку, підприємствам громадського харчування, споживчій кооперації й іншим установам та організаціям її називають товарною. Ту частину продукції, яка продана і за яку підприємство одержало гроші, називають реалізованою.

Розраховуємо основні економічні показники діяльності господарства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Основні економічні показники діяльності господарства

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	Відхил.(+,-)	Відхил (%)
1	2	3	4	5	6
ВП в постійних цінах 2010 року, тис.грн.:	7305,1	10001,8	16976,1	9671	232,4
на 100 га с/г угідь, тис. грн.	424,0	578,1	966,2	+542,2	227,9

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6
на 1 робітника, тис. грн.	487,0	588,3	1305,9	+818,9	268,2
на 100 грн. ОВФ, грн.	145,9	120,4	161,8	+15,9	110,9
на 1 люд.-год. прямих витрат праці, грн.	0,3	0,4	0,7	+0,4	233,3
Товарна продукція, тис.грн.:	12342,0	8408,6	11046,8	-1295,2	89,5
на 100 га с/г угідь, тис.грн.	7,2	4,9	6,3	-0,9	87,5
на 1 робітника, тис.грн.	822,8	494,6	849,8	+27	103,3
Чистий збиток, тис.грн.:	5258,5	36,8	-960	-6218,5	18,3
на 100 га с/г угідь, тис.грн.	305,2	2,1	-54,6	-359,8	17,9
на 1 робітника, тис.грн.	350,6	2,2	-73,8	-424,4	21,0
Рівень рентабельності (+); збитковості (-),%	101,6	0,5	-10,2	-111,8 п.в.	
Рентабельність фондів (норма прибутку),%	58,7	0,3	-5,4	-64,1 п.в.	

Аналіз даних таблиці 2.5 свідчить, що товарна продукції в 2014 році в порівнянні з 2012 роком, зменшилась на 1295,2 тис. грн.. В розрахунку на 100га с.-г. угідь і одного працівника, виручка змінилась відповідно на -0,9 тис. грн. і на +27 тис. грн.. Темпи зростання витрат перевищують темпи зростання доходу, тому підприємство отримало в останні два роки збитки. Найбільші збитки підприємство отримало у звітному році. Рівень рентабельності у 2014 р. в порівнянні з 2012р. зменшився на 111,8 п.в. Норма прибутку в 2014 році в порівнянні з 2012 роком також зменшилась на 64,1 п.в. Отже, можемо сказати, що основними показниками які характеризують ефективність сільськогосподарського виробництва є:

– валова продукція у поточних цінах - це основоположний (первісний) результат, матеріальна і вартісна основа існування інших видів кінцевого результату підприємства;

– товарна продукція, або грошова виручка від реалізації частини валової продукції, що набула товарної форми;

– чистий прибуток - кінцевий результат підприємства, що повною мірою відображає ефективність виробництва, можливості його розширеного відтворення, ступінь вигідності виробництва, валової, товарної та кінцевої продукції в даних природних умовах.

Найбільш важливим економічним показником господарської діяльності є прибуток - додаткова вартість, що створюється в процесі виробництва. Чим краще працює підприємство, тим більший воно одержує прибуток, тим міцніший його економічний стан і положення на ринку сільськогосподарської продукції. Лише маючи достатню суму прибутку підприємство може своєчасно, з врахуванням кон'юнктури ринку, переорієнтувати виробництво, придбати нові, більш продуктивні засоби виробництва, впровадити передові технології і завдяки цьому забезпечити високу конкурентоспроможність виробленої продукції.

2.2. Аналіз складу і структури обігових коштів

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від класифікації оборотних коштів, оскільки вона дає можливість підприємству визначити оптимальний склад і структуру, потребу та джерела формування оборотних коштів. Оборотні кошти класифікуються за декількома ознаками.

Оборотні активи включають:

- запаси;
- дебіторську заборгованість;
- грошові кошти та ліквідні цінні папери.

До складу запасів підприємств належать:

- виробничі запаси (запаси сировини і основних матеріалів, добрива, палива, будівельних матеріалів для ремонту та інших потреб основної діяльності, запасні частини, тварини на вирощуванні та відгодівлі, худоба на

базах, насіння і садівний матеріал, корми, малоцінні й швидкозношувальні предмети, спецінструменти, спецустаткування та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб);

- незавершене виробництво рослинництва, тваринництва, промислових та обслуговуючих виробництв; напівфабрикати власного виробництва (незавершена продукція, що підлягає подальшій переробці або завершення виготовлення; незавершене виробництво на підприємствах, що виконують роботи та надають послуги, складаються з витрат на виконання незавершених робіт (послуг), які ще не принесли підприємству доходи);

- готова продукція (продукція, обробка якої завершена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним вимогам і стандартам);

- товари (матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу);

- малоцінні та швидкозношувальні предмети (предмети, що використовуються протягом не більше одного року або операційного циклу, якщо він більше одного року, зокрема: інструмент, господарський інвентар, спеціальне оснащення, спеціальний одяг).

Дебіторська заборгованість - це важливий компонент оборотних активів. Продаж товарів одного підприємства іншому або організації не завжди супроводжується негайними розрахунками. Неоплачені розрахунки за поставлену продукцію складають більшу частину дебіторської заборгованості[19].

Грошові кошти та ліквідні цінні папери - найбільш ліквідна частина оборотних активів. До грошових коштів відносять касову готівку, кошти на рахунках в банках та депозити до запитання. Цінні папери, що є короткотерміновими фінансовими вкладеннями, включають: цінні папери інших підприємств, державні облігації та цінні папери, випущені місцевими органами влади.

готова продукція	-	-	2594,7	28,4	6046,1	43,6	6046,1	50,8
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	-	-	1484,1	16,3	-	-	-	-
чиста реалізаційна вартість	1190,5	19,3	-	-	-	-	-1190,5	-10
первісна вартість	1190,5	19,3	-	-	-	-	-1190,5	-10
Інша поточна дебіторська заборгованість	1570,9	25,5	865,0	9,5	633,8	4,6	-937,1	-7,9
Грошові кошти та їх еквіваленти:	-	-	707,4	7,8	534,2	3,8	534,2	4,5
в національній валюті	109,3	1,8	-	-	-	-	-109,3	-0,9

Проаналізувавши дані таблиці, визначили, що загальна вартість оборотних засобів у 2014 році на кінець року порівняно із 2012 роком збільшилась на 11908,5 тис. грн.. Це було спричинено змінами у структурі оборотних засобів, так у 2014 році відбулося збільшення запасів на 6660,3 тис. грн.. Також в звітному році порівняно з базисним роком збільшилось оборотних засобів грошові кошти та їх еквіваленти, готової продукції на 534,2 тис. грн., 6046,1 тис. грн..

В свою чергу відбулося зменшення вартості іншої поточної дебіторської заборгованості, чиста реалізаційна вартість, первісна вартість, грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті оборотних засобів у 2014 році, порівняно з 2012 на 937,1 тис. грн., 1190,5 тис. грн., 1190,5 тис. грн., 109,3 тис. грн. відповідно причиною цього є вчасне погашення заборгованості дебіторами. Динаміка дебіторської заборгованості має негативну тенденцію, що є позитивним для підприємства.

Таким чином можна зробити висновок, що структура оборотних засобів ТОВ «Пролісок» відповідає спеціалізації підприємства.

Тепер окремо розглянемо динаміку складу і структури запасів за допомогою таблиці 2. 7.

Таблиця 2.7.

Динаміка складу і структури запасів

Види запасів	2012 рік		2013 рік		2014 рік		Відхилення (+, -)
	Вартість, тис. грн.	питома вага, %	Вартість, тис. грн.	питома вага, %	Вартість, тис. грн.	питома вага, %	
Запаси: в т.ч.	2095,3	100	3469,5	100	12706,4	100	10611,1
Виробничі запаси	2095,3	100	874,8	25,0	6660,3	52,4	4565
готова продукція	-	-	2594,7	75,0	6046,1	47,6	6046,1

Розрахунки показали, що у 2014 році порівняно із 2012 вартість запасів збільшилась на 10611,1 тис. грн., причиною цього стало збільшення виробничого потенціалу виробництва. Вартість виробничих запасів структурі запасів у 2014 році порівняно з 2012 збільшилась на 4565 тис. грн., і становить 52,4% в загальній структурі запасів. Причиною цього є зростання купівельних цін на виробничі запаси. Щодо готової продукції, то можемо констатувати, що її вартість за аналізує мий період має тенденцію до підвищення на 6046,1 тис. грн., при цьому у структурі запасів вона складає 47,6%. Причиною цього є збільшення обсягів її виробництва в цілому по підприємству. В цілому по підприємству спостерігаємо позитивну динаміку використання товарів у виробництві. Таким чином, структура виробничих запасів на підприємстві обґрунтовано, а динаміка їх складу є позитивною.

Важливою характеристикою аналізу складу і структури підприємства є оцінка джерел утворення оборотних активів.

Потреба підприємства в оборотних коштах покривається за рахунок таких власних джерел: статутний капітал, відрахування від прибутку у фонди спеціального призначення, приріст сталих пасивів. На підприємстві власними джерелами фінансування оборотних активів є прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства. Прибуток підприємства спрямовується на покриття приросту нормативу оборотних активів. Традиційно джерелом

покриття вважається прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства і використовується на його розсуд.

Раціональне формування названих джерел оборотних активів має значний вплив на процес виробництва, на фінансові результати і фінансовий стан підприємства, сприяє досягненню мети з мінімально необхідними за даних умов оборотними коштами. Недостатність джерел формування оборотних активів призводить до недофінансування господарської діяльності та до фінансових ускладнень.

Розглянемо динаміку джерел формування оборотних активів в (таблиці 2.8.)

Таблиця 2.8.

Склад і структура джерел утворення оборотних активів підприємства

Види джерел	Роки			Відхилення 2014 року від 2011 року (+,-), тис. грн.
	2012 рік	2013 рік	2014 рік	
Власний капітал	9340,1	9376,9	10515,4	1175,3
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	147,5	2258,5	273,4	125,9
Інші поточні зобов'язання	13,0	-	17,0	4,0
Разом	9500,6	11635,4	10805,8	1305,2

Розрахунки показали, що за період 2012-2014 рр., динаміка джерел формування оборотних активів в цілому є позитивною вони збільшились на 1305,2 тис. грн., причиною цього є зростання вартості власного капіталу підприємства на 1175,3 тис. грн., причиною зростання якого є накопичення суми доходу, що залишається на підприємстві. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги має тенденцію до зростання на 125,9 тис. грн.,

причиною цього є збільшення взаємних неплатежів за товари, роботи, послуги. Динаміка по кредиторській заборгованості в цілому є позитивною.

Інші поточні зобов'язання в звітному році, порівняно з базисним, збільшились на 4,0 тис. грн., причиною цього є непогашення поточних заборгованостей. В цілому по даній статті динаміка є негативною. Отже, по джерелам формування оборотних активів спостерігаємо позитивну динаміку.

Проведемо оцінку використання такого виду оборотних активів як дебіторська заборгованість, у зв'язку з тим, що на підприємстві ТОВ «Пролісок» її частка у складі оборотних активів досить велика згідно даних аналітичного балансу і спостерігається негативна тенденція її динаміки в абсолютному вираженні. Визначення реального стану дебіторської заборгованості дозволяє оцінити ймовірність безнадійних боргів з урахуванням строків виникнення заборгованості. Зведемо дані самого ТОВ «Пролісок» по безнадійних боргах в таблицю (табл. 2.9.) і оцінимо реальний стан дебіторської заборгованості.

Таблиця 2.9.

Склад та структура дебіторської заборгованості

Дебіторська заборгованість	Роки			Відхилення 2014 року від 2011 року (+,-), тис. грн.
	2012 рік	2013 рік	2014 рік	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1190,5	1484,1	-	-1190,5
Інші поточна дебіторська заборгованість	1570,9	865,0	633,8	-937,1
Всього дебіторської заборгованості	2761,4	2349,1	633,8	-2127,6

За аналізує мий період загальна величина дебіторської заборгованості зменшилась на 2127,6 тис. грн.. Це відбулося за рахунок зменшення

дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги на 1190,5 тис. грн. при та інша поточна дебіторська заборгованість на 937,1 тис. грн. Таке становище свідчить про те, що у 2014 році порівняно із 2012 роком дебіторська заборгованість зменшилась на 2127,6 тис. грн. Це позитивно позначається на фінансовому стані ТОВ «Пролісок»

Таблиця 2.10.

Показники оцінки дебіторської заборгованості

Показники	2012 рік	2013 рік	2014 рік	Відхилення (+;-) 2014 р. від 2012р.
1.Середньорічна вартість дебіторської заборгованості, тис. грн.	2017,7	2555,25	1491,45	-526,25
2.Чистий дохід (виручка), тис. грн.	12342,0	8408,6	11046,8	-1295,2
3.Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	6,1	3,3	7,4	1,3
4.Термін кредиту покупця, днів (період погашення дебіторської заборгованості), днів	59	109	49	-10
5.Питома вага дебіторської заборгованості в оборотних активах, %	55,6	36,0	8,1	-47,5
6.Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	0,2	0,3	0,1	-0,1

Проаналізувавши дані таблиці визначили на початок 2014 року порівняно із 2012 роком коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості

збільшився на 1,3. На нього вплинуло зменшення чистого доходу на 1295,2 тис. грн., та зменшення середньорічної вартості дебіторської заборгованості на 526,25 тис. грн.

Термін кредиту покупця, дн. (період погашення дебіторської заборгованості) зменшився на 10 днів, причиною цього стало зменшення коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості.

Питома вага дебіторської заборгованості в оборотних активах зменшилась на 47,5 тис. грн., причиною стало зменшення середньорічної вартості дебіторської заборгованості.

У цілому в фінансовому стані ТОВ «Пролісок», спостерігається позитивна динаміка, тобто поліпшення співвідношення та функціонального розміщення оборотних активів у складі майна підприємства, що свідчить про більш ефективному управлінні оборотними активами підприємства в 2014 р. в порівнянні з попередніми роками.

2.3. Аналіз оборотності обігових коштів

Фінансове становище будь-якого підприємства знаходиться в безпосередній залежності від того, наскільки швидко кошти, вкладені в активи, перетворюються в реальні гроші. Окремі види активів підприємства мають різну швидкість обороту. Так, найбільший період мають нерухоме майно та інші поза оборотні активи (основні засоби, нематеріальні активи).

Всі інші активи, звані поточними (оборотними), будучи призначеними для реалізації або споживання, можуть часто міняти свою форму (матеріально-речову на грошову і навпаки) протягом одного операційного циклу підприємства.

Тривалість перебування коштів в обороті визначається сукупним впливом низки різноспрямованих факторів зовнішнього і внутрішнього характеру. До перших слід віднести сферу діяльності підприємства: виробнича, посередницька, постачальницько-збутова та ін, масштаби

підприємства, економічна ситуація в країні, інфляційні процеси і т.д. У той же час період знаходження коштів в обороті залежить від діяльності підприємства, від ефективності стратегії управління його активами.

Ефективність використання оборотних коштів характеризується насамперед їх оборотністю. Під оборотністю коштів розуміється тривалість проходження засобами окремих стадій виробництва і обігу. Час, протягом якого оборотні кошти знаходяться в обороті, тобто послідовно переходять з однієї стадії в іншу, складає період обороту оборотних коштів. Оборотність оборотних коштів обчислюється тривалістю одного обороту в днях або кількістю оборотів за звітний період - коефіцієнт оборотності. Ці показники визначаються наступним чином:

Тривалість одного обороту в днях - визначається як відношення суми середнього залишку оборотних коштів до суми одноденної виручки за аналізований період:

$$Д_о = ОС * Д_к / ВРП, (1)$$

де: $Д_о$ - тривалість одного обороту, дн.;

$ОС$ - середній залишок оборотних коштів;

$Д_к$ - число днів періоду, що аналізується (90, 180, 360);

$ВРП$ - виручка від реалізації продукції за аналізований період.

Середній залишок оборотних коштів визначається як середня величина:

$$ОС = (ОС_{нг} + ОС_{кг}) / 2, (2)$$

де: $ОС_{нг}$ і $ОС_{кг}$ - залишок оборотних коштів на початок і кінець року.

Коефіцієнт оборотності засобів - визначається шляхом відношення кількості днів аналізованого періоду до тривалості одного обороту в днях:

$$К_о = Д_к / Д_о, (3)$$

Зростання даного коефіцієнту свідчить про більш ефективне використання оборотних коштів.

Коефіцієнт завантаження засобів в обороті - визначається як відношення середнього залишку оборотних коштів до суми виручки від реалізації продукції:

$$K_3 = OC / ВРП, (4)$$

Даний коефіцієнт характеризує суму оборотних коштів, авансованих на 1 гривню виручки від реалізації продукції, тобто витрати оборотних коштів для отримання 1 гривню реалізованої продукції (робіт, послуг).

Коефіцієнт завантаження засобів в обороті - величина, зворотна коефіцієнту оборотності засобів. Чим менше коефіцієнт завантаження засобів, тим ефективніше використовуються оборотні кошти.

У процесі аналізу розраховуються дані коефіцієнти на кінець і початок року та порівнюються між собою. Крім того, виявляють вплив факторів під впливом яких відбулася зміна швидкості обігу оборотних коштів:

Вплив зміни виручки від реалізації продукції - Визначається шляхом порівняння знову обчисленої тривалості одного обороту, виходячи з середнього залишку оборотних коштів за попередній період і одноденної виручки за звітний період з тривалістю одного обороту за попередній період:

$$D_{Do} = Do /_{BH} - Do /_{PP}, (5)$$

де $Do /_{BH}$ - тривалості одного обороту, виходячи з середнього залишку оборотних коштів за попередній період;

$Do /_{PP}$ - одноденної виручки за звітний період з тривалістю одного обороту за попередній період.

2. Вплив зміни середнього залишку оборотних коштів - Визначається як відношення зміна залишку за звітний період оборотних коштів до одноденного виручки:

$$D_{Do} = D_{Do} / ВРП_{одн}, (6)$$

де D_{Do} - зміна залишку за звітний період оборотних коштів;

$ВРП_{одн}$ - одноденна виручка.

Загальний вплив двох чинників дорівнює зміні тривалості оборотності оборотних коштів.

У результаті прискорення (уповільнення) оборотності оборотних коштів з обороту вивільняються (втягуються) грошові кошти. Ця сума визначається шляхом множення отриманого зміни тривалості одного обороту на одноденну виручку від реалізації продукції за звітний період:

$$\pm \text{doc} = \text{До} * \text{ВРП}_{\text{одн}}, (7)[19].$$

Аналіз оборотності обігових коштів за звітний період представлений в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11.

Аналіз оборотності обігових коштів за звітний період

Показник	2012 рік	2014 рік	Відхилення(+,-)
1.Виручка від реалізації (тис. грн.)	12342,2	11046,8	-1295,4
2.Кількість днів періоду, що реалізовується	360	360	0
3.Однодення виручка (тис. грн.)	34,3	30,7	-3,6
4.Середній залишок обігових коштів (тис. грн.)	3942	7177,15	3235,15
5.Оборотність обігових коштів, днів	115	234	119
6.Коефіцієнт оборотності обігових коштів, кількість оборотів	3,13	1,54	-1,59
7.Коефіцієнт завантаження коштів в обороті, грн.	0,32	0,65	0,33

Коефіцієнт оборотності обігових коштів в 2012 році становив 3,13, а в 2014 році знизився на 1,59. Причиною цього стало зменшення виручки від реалізації та збільшення середнього залишку обігових коштів відповідно на 1295,4тис. грн. та 3235,15 тис. грн.

Оборотність обігових коштів у 2012 році становить 115 днів, а в 2014 році 234 днів, отже він збільшився на 119 днів. Коефіцієнт завантаження коштів в обороті у 2012 році становить 0,32 грн., а в 2014 році склав 0,65 грн.. Отже він збільшився на 0,33 грн. причиною цього стало збільшення середнього залишку обігових коштів на 3235,15 тис. грн., а також зменшення виручки від реалізації на 1295,4 тис. грн.

Для поліпшення використання оборотних засобів необхідно, в першу чергу, провести аналіз їхнього ефективного використання.

Ефективність використання оборотних засобів визначається з метою:

- об'єктивної оцінки стану споживання ресурсів на виробництві;
- контролю обсягу витрат на їх придбання та збереження;
- прийняття рішень із питань організації економії ресурсів та розробки шляхів раціонального їх використання.

Для характеристики ефективності використання оборотних засобів досліджуваному підприємстві розглянемо табл. 2.12.

Таблиця 2.12.

Ефективність використання оборотних засобів

Показники	2012 рік	2013 рік	2014 рік	Відхилення (+,-)
1.Середньорічна вартість оборотних коштів, тис. грн.	4966,0	6526,0	7828,3	2862,3
2.Сума обороту, тис. грн.	7066,4	9551,0	11431,2	4364,8
3.К-т оборотності оборотних засобів	1,4	1,5	1,5	0,1
4.К-т оборотності запасів	3,4	2,8	1,7	-1,7
5.Тривалість обороту, днів				
А) оборотних коштів	257,1	240	240	-17,1
Б) запасів	105,9	128,6	211,8	105,9
6.К-т закріплення оборотних засобів	0,7	0,7	0,7	0
7.Однорічний оборот звітного року, тис. грн.	19,6	26,5	31,8	12,2

Проаналізувавши дані таблиці визначили на початок 2014 року порівняно з 2012 роком коефіцієнт оборотності оборотних запасів зріс на 0,1. На нього вплинуло збільшення суми обороту на 4364,8 тис. грн., а також збільшення середньорічної вартості оборотних коштів на 2862,3 тис. грн.

Коефіцієнт оборотності запасів зменшився на 1,7. Причиною цього стало збільшення суми обороту на 4364,8 тис. грн., та збільшення запасів на 4565 тис. грн.

Коефіцієнт закріплення оборотних засобів за аналізує мий період не змінився і становить 0,7. Однак однорічний оборот звітного року у 2014 році порівняно із 2012 роком збільшився на 12,2 тис. грн., це відбулося за рахунок збільшення суми обороту на 4364,8 тис. грн..

Економічна ефективність використання оборотних коштів підприємства характеризується прискоренням їх оборотності, що ми і спостерігаємо в наведених даних в таблиці.

Отже, можна зробити висновок, що з 2012 року по 2014 рік на підприємстві ТОВ «Пролісок» стан використання оборотних коштів покращився.

2.4. Аналіз впливу оборотності обігових коштів на платоспроможність підприємства

Фінансову стійкість підприємства тісно пов'язано із перспективною його платоспроможністю, її аналіз дає змогу визначити фінансові можливості підприємства на відповідну перспективу.

Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

Відповідно до показника забезпечення запасів і витрат власними та позиченими коштами можна назвати такі типи фінансової стійкості підприємства:

- 1) абсолютна фінансова стійкість (трапляється на практиці дуже рідко) - коли власні оборотні кошти забезпечують запаси й витрати;
- 2) нормально стійкий фінансовий стан - коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами;
- 3) нестійкий фінансовий стан - коли запаси й витрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат;

4) кризовий фінансовий стан - коли запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства.

Фінансове стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних коштів спроможне забезпечити запаси й витрати, не допустити невиправданої кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями.

Розрахуємо вплив факторів на динаміку коефіцієнта маневреності власного капіталу в наведеній таблиці 2.13.

Таблиця 2.13.

Вплив факторів на зміну коефіцієнта забезпеченості власними оборотними коштами

Показники	2012 рік	2013 рік	Підстановки		2014 рік	Відхилення (+, -)
			I	II		
Оборотні активи, тис. грн.	4966,0	6526,0	7828,3	7828,3	7828,3	2862,3
Необоротні активи, тис. грн.	7066,4	9551,0	7066,4	11431,2	11431,2	4364,8
Власний капітал, тис. грн.	9340,1	9376,9	9340,1	9340,1	10515,4	1175,3
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,46	-0,02	0,29	-0,27	-0,12	-0,58

Розраховуємо відхилення даного коефіцієнта за рахунок збільшення власного капіталу:

$$K_{\text{вок}}(BK) = 0,29 - 0,46 = -0,17$$

Відхилення аналізованого показника внаслідок збільшення вартості необоротних активів підприємства становить:

$$K_{\text{вок}}(HoA) = (-0,27) - 0,29 = -0,56$$

Зміна коефіцієнта забезпеченості власними оборотними коштами внаслідок зростання вартості оборотних активів господарства становить:

$$K_{\text{вок}}(OA) = (-0,12) - (-0,27) = 0,15$$

Дані таблиці 2.13. свідчать про те, що в 2014 році коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами дорівнював -0,12, що

недостатньо для встановлених нормативів, згідно якого рівень цього коефіцієнта повинен бути більшим за 0,1. Варто також відзначити, що протягом досліджуваного періоду рівень цього показника зменшився на 0,58.

Головним фактором впливу на цю негативну динаміку стало збільшення власного капіталу на 1175,3 тис. грн., що стало причиною зменшення досліджуваного коефіцієнта на 0,17. Певний негативний вплив на динаміку зміни аналізованого показника справило зростання вартості необоротних активів на 4364,8 тис. грн., що мало наслідком зменшення даного показника на 0,56, та збільшення суми оборотних активів господарства на 2862,3 тис. грн., що було причиною збільшення рівня забезпеченості власними оборотними коштами на 0,15.

Отже, розрахунок коефіцієнта забезпеченості власними оборотними коштами показав, що питома вага власного оборотного капіталу в структурі оборотних активів господарства в 2014 році зменшилась на 58% і становила 12%, що є негативним фактором впливу на загальну фінансову стійкість підприємства ТОВ «Пролісок»

На додачу проаналізуємо вплив факторів на динаміку коефіцієнта маневреності власного капіталу за допомогою розрахунків таблиці 2.14.

Таблиця 2.14.

Вплив факторів на динаміку коефіцієнта маневреності власного капіталу

Показники	2012 рік	2013 рік	Підстановки		2014 рік	Відхилення (+,-)
			I	II		
Оборотні активи, тис. грн.	4966,0	6526,0	7828,3	7828,3	7828,3	2862,3
Поточні зобов'язання, тис. грн.	1260,5	5758,5	1260,5	8269,8	8269,8	7009,3
Власний капітал, тис. грн.	9340,1	9376,9	9340,1	9340,1	10515,4	1175,3
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,4	0,08	0,7	-0,05	-0,04	-0,44

Розраховуємо зміну коефіцієнта маневреності власного капіталу за рахунок зростання вартості оборотних активів господарства:

$$K_m(OA) = 0,7 - 0,4 = 0,3$$

Відхилення даного показника внаслідок збільшення поточних зобов'язань становить:

$$K_m(ПЗ) = (-0,05) - 0,7 = -0,75$$

Відхилення аналізованого коефіцієнта внаслідок збільшення власного капіталу складає:

$$K_m(ВК) = (-0,04) - (-0,05) = 0,01$$

Перевірка:

$$K_m = K_m(ОА) + K_m(ПЗ) + K_m(ВК) \\ (-0,44) = 0,3 - 0,75 + 0,01$$

Розрахунок даних таблиці 2.14. показав, що значення коефіцієнта маневреності власного капіталу в 2014 році було зафіксовано на рівні -0,04, що не відповідає нормативним вимогам, згідно з якими рівень даного коефіцієнта повинен бути більшим за 0. Також була відмічена негативна динаміка в зміні цього показника, за досліджуваний період рівень даного коефіцієнта знизився на 0,44. Причиною такої динаміки стало зростання вартості оборотних активів господарства на 2862,3 тис.грн., що привело до збільшення аналізованого показника на 0,3. Факторами негативного впливу на зміну даного коефіцієнта було збільшення суми власного капіталу на 1175,3 тис. грн., що спричинило зменшення рівня показника маневреності на 0,75, та збільшення вартості поточних зобов'язань на 7009,3 тис.грн., через що коефіцієнт маневреності збільшився на 0,01.

Також визначемо вплив факторів на зміну показників оборотності дебіторської заборгованості в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15.

Вплив факторів на зміну показників оборотності дебіторської заборгованості

№	Показники	2012 рік	2013 рік	2014 рік	Відхилення (+,-)
1	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	2017,7	2555,25	1491,45	-526,25
2	Чистий дохід, тис. грн.	12342,0	8408,6	11046,8	-1295,2
	Коефіцієнти:				
3	- оборотності дебіторської заборгованості	6,1	3,3	7,4	1,3
4	- тривалості одного обороту обігових коштів, днів	59	109	49	-10
	Умовні результативні показники:				
5	- оборотності обігових коштів	x	x	5,5	x
6	- тривалості одного обороту обігових коштів, днів	x	x	43,5	x

З проведених розрахунків можна стверджувати, що коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості в 2014 році порівняно з 2012 роком збільшився на 1,3 пункти відсотка, причиною цього стало зменшення середньорічної вартості дебіторської заборгованості на 526,25 тис. грн. Але за рахунок зменшення чистого доходу на 1295,2 тис. грн..

Отже найбільший вплив на зростання коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості має чистий дохід.

Таким чином, на основі приведених вище розрахунків показників фінансової стійкості ТОВ «Пролісок» можна зробити висновок, що за досліджуваний період фінансова стійкість даного підприємства значно похитнулась, про що свідчать значення відповідних показників, розрахованих станом на 2014 рік.

Розділ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ

Ефективність використання оборотних коштів характеризується швидкістю їхнього обертання, оборотністю. Прискорення оборотності цих коштів зумовлює: по-перше, зменшення обсягу витрат на виробництво кожної одиниці продукції; по-друге, вивільнення частини коштів і, завдяки цьому, створення додаткових резервів для розширення виробництва.

Економічна ефективність поліпшення використання й економія оборотних фондів досить великі, оскільки вони впливають на всі сторони виробничої і господарської діяльності підприємства.

Функціонування оборотних коштів розпочинається з моменту їх формування і розміщення. Раціональне розміщення як складова управління оборотним капіталом має певні особливості не лише в різних галузях, а навіть і на різних підприємствах однієї галузі. Визначальними тут є такі чинники: вид господарської діяльності, обсяг виробництва; рівень технології та організації виробництва; термін виробничого циклу; система постачання необхідних товарно-матеріальних цінностей і реалізації продукції та ін.

Завданням основної діяльності підприємства є вирощування зернових та технічних культур. В результаті своєї діяльності за 2014 рік було реалізовано продукції на суму 14406,1 тис.грн. Це у порівнянні з 2012 роком більше на 2063,9тис.грн. Зменшення обсягу товарної продукції складає 10,5%. Найкращими показниками зернових культур – є те, що в них висока схожість і при продажу зерна його протруюють і обробляють підготовлюючи для посадки.

Стратегія підприємства ТОВ «Пролісок» в 2015 році полягає в тому щоб підвищити прибутковость діяльності підприємства - за рахунок збільшення обсягу земель, а також збільшення посівів під технічні культури, які дають змогу отримати більший прибуток, але водночас не псують родючість ґрунту.

Однією зі складових управління фінансами підприємства є прогнозування фінансового стану, яке дозволяє виявити здатність підприємства до стійкого функціонування і розвитку в умовах зміни

зовнішнього і внутрішнього середовища господарювання. Сьогодні неможна недооцінювати роль прогнозування, оскільки функціонування підприємства завжди пов'язане з невизначеністю майбутніх наслідків дій того або іншого управлінського рішення. Однією із дисциплінуючих умов прогнозування фінансового стану сільськогосподарських підприємств виступає прогноз структури майна, а також прогноз складу і структури обігових коштів. Тому розглянемо прогноз структури майна на 2015 рік у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Прогноз структури майна

Актив балансу	2014 рік		Прогноз	
	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %
Необоротні активи	11431,2	59,4	14410,2	60,6
Оборотні активи	7828,3	40,6	9380,8	39,4
Всього	19259,5	100	23791	100

Дані таблиці свідчать, що прогнозна структури майна в 2015 році порівняно з 2014 роком зазнала певних змін. Зокрема частка структури необоротних активів збільшилась на 1,2 пункти відсотка, причиною цього стало впровадженню комплексної системи автоматизації виробництва. Але частка необоротних активів у загальній структурі підприємства зменшилась на 1,2 пункти відсотка, це відбулося за рахунок капітальних інвестицій у нове устаткування. Отже, можна констатувати, що на підприємстві спостерігаються позитивні зміни в структурі майна підприємства.

На основі даних фінансової звітності можна оцінити джерела формування, структуру та розміщення оборотного капіталу підприємства.

Актив балансу свідчить про розміщення оборотного капіталу, що є в розпорядженні підприємства і сформуємо прогноз складу і структури обігових коштів. Кожному виду розміщеного оборотного капіталу відповідає окрема стаття балансу. Дані прогнозу складу і структури обігових коштів наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Прогноз складу і структури обігових коштів

Види оборотних активів	2014 рік		Прогноз на 2015 рік	
	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %
1.Виробничі запаси	6660,3	91,3	7680,3	91,7
2.Інша поточна дебіторська заборгованість	633,8	8,7	694,9	8,3
Всього оборотних коштів	7294,1	100	8375,2	100

Дані таблиці свідчать, що прогноз складу і структури обігових коштів в 2015 році порівняно з 2014 роком всього по підприємству підвищилось на 1081,1 тис. грн. або на 14,8 %. Причиною цього стало збільшення виробничих запасів на 1020,0 тис. грн., також зростання іншої поточної дебіторської заборгованості на 61,1 тис. грн..

Порівнюючи питому вагу виробничих запасів підприємства то за досліджуваний період вона зазнала певних змін. Вона збільшилась на 0,4 пункти відсотка, а інша поточна дебіторська заборгованість зменшилась на 0,4 пункти відсотка

Таким чином, можна констатувати що на підприємстві спостерігаються значні зміни в складі та структурі обігових коштів підприємства.

Прискорення оборотності оборотних коштів і вивільнення в результаті цього оборотних коштів у будь-якій формі дозволяють підприємству спрямувати їх на свій розсуд на розвиток підприємницької діяльності й обійтися без залучення додаткових фінансових ресурсів. Рішення завдання скорочення періоду обороту оборотних коштів в цілому полягає в зниженні періоду обігу кожної з найбільш вагомих виявляють поточних активів.

Однією з вагомих складових оборотних коштів підприємства є дебіторська заборгованість, тобто боргові права до клієнтів. Саме тому управління оборотністю коштів у дебіторській заборгованості в сучасних

умовах - одне з найпріоритетніших напрямів фінансового менеджменту підприємств.

Прискорення оборотності поточних активів дозволяє значно підвищити ефективність управління оборотним капіталом.

ВИНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Одним з найважливіших елементів виробництва є обігові кошти. Обігові кошти - активи підприємства, поновлювані з певною регулярністю для забезпечення поточної діяльності, вкладення в які як мінімум одноразово обертаються протягом року або одного виробничого циклу. Обігові кошти і політика щодо управління цими активами важливі, перш за все, з позиції забезпечення безперервності і ефективності поточної діяльності підприємства. В якості основних компонентів оборотного капіталу розглядаються наступні складові:

- Виробничі запаси підприємства, які в свою чергу включають: сировина та матеріали, незавершене виробництво, готову продукцію та інші запаси. Так як підприємство вкладає свої кошти в освіту запасів, то витрати зберігання запасів пов'язані не тільки зі складськими витратами, а й з ризиком псування і старіння товарів.

- Дебіторська заборгованість. Коли підприємство реалізує свою продукцію покупцям, це не означає, що оплата буде проведена негайно. Несплачені рахунки за поставлену продукцію і складають більшу частину дебіторської заборгованості. Специфічним елементом дебіторської заборгованості є векселі до отримання, які по суті є цінними паперами.

- Грошові кошти та їх еквіваленти. Грошові кошти представлені грошима підприємства на рахунках в банку та в касі підприємства, а еквіваленти - ліквідні короткострокові фінансові вкладення, в тому числі цінні папери інших підприємств, державні казначейські білети, державні облігації та інші цінні папери, випущені місцевими органами влади.

У випадку ТОВ «Пролісок» має місце прискорення оборотності всіх оборотних коштів у порівнянні з попередніми роками. Основні шляхи прискорення оборотності обігових коштів:

- скорочення зайвих і непотрібних запасів;

- вивчення платоспроможності покупців і своєчасні заходи по стягненню дебіторської заборгованості;
- скорочення термінів оборотності по всіх фазах кругообігу засобів;
- правильна організація роботи по матеріально-технічному забезпеченню виробництва, його нормування;
- налагодження стійких каналів збуту продукції і маркетингових комунікацій (стимулювання збуту);
- економія поточних витрат і реструктуризація кредиторської заборгованості (особливу увагу мінімізації комунальних платежів та скорочення зобов'язань перед бюджетом).

Поліпшення використання обігових коштів з розвитком підприємництва набуває все більш актуального значення, так як вивільняються при цьому матеріальні та грошові ресурси є додатковим внутрішнім джерелом подальших інвестицій. Ефективність використання обігових коштів характеризується системою економічних показників, одним з яких є співвідношення розміщення їх у сфері виробництва та сфері обігу.

Чим більше обігових коштів обслуговує сферу виробництва, а всередині останньої - цикл виробництва, тим більш раціонально вони використовуються. Найважливішим елементом управління запасами є науково обгрунтована оптимізація їх обсягу, за допомогою нормування оборотних коштів.

Раціональне та ефективне використання оборотних засобів сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності.

У цих умовах підприємство своєчасно і повністю виконує свої розрахунково-платіжні зобов'язання, що дозволяє успішно здійснювати комерційну діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теорія економічного аналізу: Підручник. – 4-е вид - во; - М.: Фінанси та статистика, 2008. - 416 с.
2. Білейченко О. Структура обігових коштів в умовах ринкової економіки // Фінанси України. - 2008. - №5 - С. 70 - 72.
3. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. /І.М.Бойчик.– К. : Атіка, 2012. – 543 с.
4. Боровик О. А. Аналіз динаміки оборотних коштів за видами економічної діяльності / О. А. Боровик // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. - 2008. - Вып. 2. - С. 25 - 99.
5. Гой І.В., Смелянська Т.П. Основи підприємницької діяльності / Навчально-методичний посібник. – Хмельницький, 2012. – 245 с.
6. Другус Г. М. Механізм формування оборотних активів підприємства // Вісник Сумського національного аграрного університету. - 2006. - №1. - С. 370 - 373.
7. Карбовник А. Питання забезпечення оборотними коштами підприємств в умовах сучасної української економіки // Регіональна економіка. – 2013. - №2.
8. Кирилова О. В. Дослідження сутності оборотних засобів // Аграрний вісник. - 2006. - С. 150 - 152.
9. Ковальов В.В. Фінансовий аналіз: Управління капіталом. Аналіз звітів. - 2-е вид - ня., та доп. - Посібник - М.: Финансы и статистика, 2009. - 512 с.
10. Кодацький В. П. Оцінка фінансового стану суб'єктів господарювання / Кодацький В. П. // Економіка АПК. - 2005. - №12. - С. 74 - 76.
11. Кононова О. О. Економічна сутність оборотних коштів // Інвестиції: практика та досвід. - 2007. - №24. - С. 21 - 24.
12. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства /М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2010. – 276 с.

13. Лиса О. В. Вплив структури оборотних активів на показники фінансового стану підприємства // Экономика и управление. - 2006. - №6. - С. 33 - 37.
14. Лобов С.П. Система управління запасами підприємств // Економіка. Фінанси. Право. - 2003. - №7. - С. 18-23.
15. Нужна О. А. Оптимізація структури основних і оборотних активів // Економіка АПК. - 2005. - №7. - С. 91 – 99
16. Попазова О. В. Економічна сутність управління оборотним капіталом // Інвестиції: практика та досвід. - 2007. - №5. - С. 33 - 36с.
17. Примак Т. О. Економіка підприємства : навч. посіб. /Т.О.Примак. – К. : Вікар, 2011. – 580 с.
18. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємства /Г.В.Савицька. – 2-е вид. – Мінск : Екоперспектива, 2011. – 256 с.
19. Сікора І. М. Особливості методики оцінки оборотних активів на сільськогосподарських підприємствах // Бух. облік. - 2004. - №9. – 13с.
20. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. / В. В. Сопко ; Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К. : КНЕУ, 2009. – 526 с.
21. Сорока Р.С. Чинники впливу на ефективність функціонування оборотного капіталу // Регіональна економіка. - 2003. - №3

Додатки